

socialnega omrežja in stikov, (e) plačevanje storitev in uslug, (f) delitev stroškov med družinskimi člani in (g) delitev dela med družinskimi člani. Pasivne strategije, ki so usmerjene k omejevanju najrazličnejših potreb in razdeljene glede na resnost odповedovanja in na pomembnost, ki jo imamo za kakovost življenja, avtorji delijo na: (a) omejevanje vitalnih potreb, (b) omejevanje pri priboljških, (c) omejevanje nujnih opravil, (č) omejevanje večjih vlaganj in nakupov, (d) omejevanje prostočasnih dejavnosti, (e) črpanje preteklih prihrankov, (f) prejetje pomoči s strani organizacij in društev, (g) omejevanje pri nakupu oblačil. V zaključku poglavja so opisani še dejavniki, ki vplivajo na izbiro strategij, to so: zdravstveno stanje, kraj in tip bivališča, tip in sestava socialnega omrežja, sestava gospodinjstva, informiranost o formalnih oblikah pomoči in delovna zgodovina.

Zaključno, peto poglavje, s predlogi in razmisleki o politikah vključevanja, deluje kot sinteza predhodnega gradiva in obenem daje pozitivističen pridih, saj vzbuja upe na izboljšanje sedanjega položaja populacije starih ljudi. Sedaj, ko poznamo strategije, s katerimi si stari ljudje skušajo izboljšati položaj, potrebujemo le še podporo javne politike. Potrebujemo takšne usmeritve javne politike, ki bodo omogočale bolj prilagojeno pomoč starim ljudem, pomoč, ki bo odgovarjala njihovim potrebam, željam in interesom. Ne nazadnje snovanje socialne politike odraža celosten odnos do staranja in starosti v družbi, ne le do tistih predstavnikov popula-

cije starih ljudi, ki potrebujejo večjo pomoč in podporo za kakovostno življenje. Monografija opozori na odgovornost javne politike do ustvarjanja pogojev za proaktivno ravnanje strokovnjakov v skrbi za stare ljudi, kar je v nestabilnih in slabo predvidljivih finančnih razmerah vsekakor pomembna strategija. Proaktivna drža strokovnjakov pa narekuje tudi drugačen pristop do starih ljudi, in sicer takšen, ki upošteva aktivno vlogo starih ljudi pri reševanju njihove življenjske situacije. Avtorji so z vključevanjem starih ljudi v raziskovanje prikazali enega od načinov za doseganje tovrstnega ravnanja, ob tem pa se sprašujemo, ali in kako so bili intervjuvani stari ljudje seznanjeni z zaključnimi ugotovitvami. Upamo, da so v znak hvaležnosti za sodelovanje prejeli vsaj monografijo.

Neža KOGOVSŠEK ŠALAMON
Mirovni inštitut

Seyla Benhabib

Pravice drugih:

Tujci, rezidenti in državljani

Krtina, Ljubljana 2010,

str. 226, 22,00 EUR

(ISBN 978-961-260-038-9)

V delu *Pravice drugih* avtorica, profesorica politologije in filozofije na univerzi Yale v ZDA, naslavlja vprašanje političnega članstva, kar bi v pravnem jeziku lahko parafrazirali kot vprašanje pravnega statusa in pravic, priznanih tistim, ki nimajo državljanstva države, v

kateri prebivajo. Poleg tega pa politično članstvo zajema tudi nekaj več od golih pravic, kot na primer dejansko in ne le pravno priznanje enakosti ter izkazovanje spoštovanja do dostojanstva slehernega posameznika in posameznice v skupnosti, ne glede na njen ali njegov pravni status.

Knjiga prihaja v Slovenijo od zunaj, hkrati pa se zdi, kot da izhaja od znotraj. Aktualna je namreč tako navznoter kot navzven, saj je mednarodno relevantna tako za stanje v Evropi in zahodnem svetu nasploh kot tudi za interne razmere vsake države posebej. Vprašanje političnega članstva, pravic nedržavljanov, je relevantno vsepovsod. Tako kot povsod v zahodnem svetu je tudi v Sloveniji za položaj migrantov in migrantk značilna hierarhična kategorizacija, ki raven pravic priznava v odvisnosti od pravnega statusa. Če ponazorimo, glede na raven pravic, ki so jim priznane, so najvišje v hierarhiji državljani določene države, sledijo jim osebe s statusom begunca, ki so na mnogih področjih izenačene z državljani in imajo celo več pravic kot tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje, nimajo pa pravic, kot so volilna pravica ali pravica nosilstva javne funkcije. Sledijo jim tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje (status, ki je v zakonodaji Evropske unije identičen statusu rezidentov za daljši čas). Na lestvici se zatem znajdejo osebe, ki jim je priznana subsidiarna zaščita, ki v primerjavi s statusom begunca nudi šibkejšo zaščito, saj se upravičenost znova preverja po izteku treh let. Nekje na isti ravni so razseljene osebe s priznano

začasno zaščito. Sledijo jim tujci z dovoljenjem za začasno prebivanje, ki so jim priznane le redke pravice (denimo pravica do otroškega dodatka), zatem osebe, ki jim je izdano dovoljenje za zadrževanje, povsem na koncu pa so nedokumentirani migranti, osebe brez papirjev, med katerimi so bili dolgo (ali so še vedno) izbrisani prebivalci. Slednjim je priznana le pravica do osnovnega šolanja, če gre za šoloobvezne otroke, in pravic do nujnega zdravstvenega varstva, ki pa pogosto ostane le mrtva črka na papirju. Ta kategorizacija iz primera Slovenije kaže, kako politično (ne)članstvo, o katerem teče beseda v *Pravicah drugih*, ni le teoretičen koncept, ampak se v vsakdanjem življenju migrantk in migrantov konkretizira na vsakem koraku. Pravni sistem je pravzaprav prežet z izključevanjem iz političnega članstva, temu pa botruje tudi simbolno in diskurzivno izključevanje na ravni skupnosti in politike.

Migracije so stare kot človeštvo samo in s povečevanjem neenakosti v svetu in ob hkratni strmi rasti števila prebivalstva se ne zmanjšujejo. Nasprotno, želja po migraciji za boljšim življenjem, za novimi izkušnjami ali zaradi prisile na eni strani ter na drugi strani demonizacija in strah pred ogroženostjo, ki je ni, vse več ljudi postavljata v položaj, ki ga opisuje to delo – v položaj nečlanstva in položaj odrekanja in zanikanja pravic, enakih tistim, ki so priznane državljanom. Ne glede na navidezno liberalne tendence v političnih in pravnih znanostih v smeri izenačevanja pravic tujcev s pravicami državljanek (t.i. kozmopo-

litsko državljanstvo) namreč meje ostajajo. Avtorica prav te meje izziva in kritično presoja današnje izključevalne prakse, ki temeljijo na članstvu. Za izhodišče iskanja poti iz sodobnih dilem, ki se kažejo v izključevanju migrantov in migrant iz političnega članstva, vzame nekatere ključne avtorje na področju humanistike in politične teorije, kot so Kant, Arendt, Rawls, Waltzer ter kritično in v podrobnosti presoja njihove argumente, ki podpirajo priznavanje političnega članstva ali mu nasprotujejo. To naredi tudi z argumenti avtorjev, ki sicer veljajo za pronicljive kritike vsakršnega izključevanja. Hkrati pa tudi sama ni radikalna. Kot pravi sama, se ne zavzema za odprte državne meje, temveč za prepustne meje, zaradi česar je ne moremo šteti za teoretičarko svetovnega državljanstva. S tem pripoznava tudi pravico demokratično urejenih držav, da določajo pravila priseljevanja, dokler ta priznavajo politično članstvo tudi migrantom.

Glede na to, da je ugledna politična teoretičarka, je posebna vrednost njenega dela v tem, da se ne zadržuje v goli teoriji, temveč kritično presoja njeno aplikativno vrednost z vidika družbene realnosti in aktualnega družbenega dogajanja. To ponazorijo refleksije evropskega državljanstva in še zlasti kritika sodnih primerov s področja prepovedi burk v zahodni Evropi. Avtorica s svojim delom pravzaprav naslavlja ključne izzive prepada med globalnim vzhodom in zahodom, severom in jugom. Čeprav gre za teoretsko delo, iz njega jasno izhajajo perspektive in potrebe tistih, ki niso

priznani kot polnopravni člani skupnosti. Delo zato ne prispeva k novosti le na področju politične teorije, temveč je tudi praktično uporabno za zagovornišvo pravic migrantov in migrant, oseb brez državljanstva, beguncev in begunk. Kot delo zase nase opozori prevod. Knjiga sicer sama po sebi ni nova, saj je prvič izšla že leta 2004 (slovenska izdaja je prevod ponatisa), je pa požela številne uspehe in v severnoameriškem prostoru prejela nekaj priznanih nagrad.

Medtem ko že samo delo po svoji vsebini učinkuje intersekcijsko, saj v obravnavi priseljencev ne spregleda dimenzij spola in veroizpovedi, k za devanju o pomenu intersekcionalnosti prispeva tudi prevod. Prevajalka Mojca Dobnikar namreč zavrne seksistično uporabo jezika in uporablja izmenično žensko in moško obliko (ali obe) za označevanje različnih skupin prebivalstva. Nevajeno oko bi imelo ob tem morda nekaj težav, ki pa opravičujejo namen prevajalske metode.

Tomaž KRPIČ

Patrick Anderson
So Much Wasted: Hunger, Performance, and the Morbidity of Resistance

Duke University Press, Durham, NC 2010, str. 208, \$ 21.95
(ISBN 0822348284)

Le kaj bi sploh lahko imeli skupnega tako zelo različni družbeni, kulturni in politični pojavi, kot je na pri-